

Siberische Venusfigurines, wel of geen Venussen?

Op vrijdag 19 februari 2016 werd ik blij verrast door een artikel met prachtige paginagrote gedetailleerde foto's van diverse kleine Venussen uit Siberië. Het artikel waarin de foto's waren opgenomen, was op donderdag 18 februari via internet 2016 te lezen in de Siberian Times en baarde direct al veel opzien. De prikkelende titel luidde: **World famous Siberian Venusfigurines 'are NOT Venuses after all'**. Deze uitdagende anti-Venus stellingname moest nader onderzocht worden en in dit artikel geef ik een eerste reactie. Siberische Venussen werden eerder door mij in beeld gebracht en beschreven in mijn boeken *Venus is geen Vamp* (2009, 70-76 87 92 95) en *The Language of MA the primal mother* (2013, 80-85 88 96-97 100).

Het nieuwe onderzoek. De schrijfster van het artikel is Olga Gertcyk. Zij baseert zich voor haar bewering op een interview met onderzoekster dr. Lyudmila Lbova. Samen met hoofdonderzoeker dr. Pavel Volkov werkt zij aan het Instituut voor Archaeologie and Ethnografie, dat deel uitmaakt van de Siberische tak van de Russische Academie voor Wetenschappen. Het onderzoek is uitgevoerd door het laboratorium voor de 'Interdisciplinaire Studie voor Primitieve kunst in Eurazië'. Dit lab is een gezamenlijk project van de staatsuniversiteit van Novosibirsk en de universiteit van Bordeaux.

De hoofdstelling luidt dat de Siberische collectie van Venusfigurines in feite niets meer of niets minder is dan een 'modeshow' (fashion show) van *gewone mensen* van alle leeftijden van 20.000 jaar geleden. Het recente onderzoek zou opvallend nieuw licht (*striking new light*) werpen op het feit dat 'alle figurines' niet naakt maar min of meer gekleed zijn (*not naked but more or less dressed*). Nieuw microscopisch onderzoek brengt armbanden, hoofdbedekking, decoraties, schoenen, tassen en zelfs in één geval een rugzak aan het licht. Volgens de onderzoekers betekent dit dat het om reële en realistisch uitgevoerde mensen van 20.000 jaar geleden gaat.

Daarnaast zouden niet alle figurines van vrouwelijke kunne zijn, er zouden zelfs ook kinderen en teenagers (!) te zien zijn van zowel het mannelijk als vrouwelijk geslacht (*Besides not all of the figurines show women: there are also children, teenagers both male and female*).

Nu wordt duidelijk waarom de uitdagende titel luidt: **World famous Siberian Venusfigurines 'are NOT Venuses after all'**. Die Venusfigurines van het vrouwelijk geslacht zijn gewone geklede vrouwen en de rest bestaat uit geklede kinderen en teenagers.

De Nieuwe Archeologie onderzoekt de buitenkant. Wat geweldig dat er nieuw gedetailleerd onderzoek wordt gedaan naar Siberische Venusfigurines. Alleen: het gaat mis bij de interpretatie. Wanneer je iets onder de microscoop legt en details uitvergroot, loop je het risico je te veel uit te vergroten en je in de details van de buitenkant te verliezen en dus de grote lijn mis te lopen. Dat is wat hier gebeurt.

Voor mij staat als een paal boven water dat de Russische onderzoekers ter elfder ure in de ban zijn geraakt van de Nieuwe Archeologie, die in het westen al hier en daar al weer op zijn retour lijkt maar die mét het filosofisch materialisme nog steeds hoogtij viert op universiteiten en musea.

Hoe populair de Nieuwe Archeologie nog steeds is, kwam opnieuw pijnlijk naar voren op de grote overzichtstentoonstelling van Venusfigurines, waaronder die uit Siberië, in het British Museum te London in 2013. De wereld liep te hoop om de Venusfigurines uit allerlei windstreken nu eenmalig samen te kunnen aanschouwen. Uit beschrijvingen van de kunst en uit de door haar geschreven catalogus bleek dat conservator dr. Jill Cook afstand had gedaan van de overbekende 'erotische' interpretatie van Venus als seksbom. Desondanks prijkt de Venus van Willendorf in haar catalogus over de volle twee pagina's naast een volumineuze, gebakjes etende, koopmansvrouw (1918) wier omvang volgens Cook's bijschrift haar sexuele potentieel 'insinueert'. De tweede pagina wordt in beslag genomen door een enorm modern schilderij van 228.6 bij 121.13 van een wanstaltig dikke slapende vrouw uit 1996. Cook spreekt van een '*celebration of flesh and femininity without idealism, reminiscent of the physical ease of the Willendorf sculpture*' (een viering van vlees en vrouwelijkheid zonder idealisme, die doet herinneren aan het lichaam van de Willendorf-sculptuur). Cook noemt haar figurines consequent 'vrouwen' en weigert zelfs ook het woord Venusfigurine in de mond te nemen; iets dat in Siberië nog anders ligt want hier spreekt men nog steeds van Venusfigurines. Bij Cook dus geen 'Venus van Willendorf' maar de 'vrouw van Willendorf'.

Jill Cook heeft zich 'bekeerd' tot de school van de Nieuwe Archeologie, die vanaf 1960 groot is gemaakt door Peter Ucko, Ian Hodder, Lynn Meskell e.a. Op de tentoonstelling heb ik de Siberische figurines voor het eerst aanschouwd. Ik was tot in het hart geraakt door hun schoonheid. Tegelijk was ik ook ernstig ontstemd over de wijze waarop zij ge-intepretereerd werden. Van te voren had ik al met Cook gecorrespondeerd; bij thuiskomst schreef ik een

uitgebreid verslag van mijn bevindingen (www.anninevandermeer.nl/artikelen 2013: 'Venus of een Vette Vrouw', verslag tentoonstelling Ice Age Art met bespreking catalogus, in het Engels en het Nederlands).

Het onvermogen van de Nieuwe Archeologie. In de Nieuwe Archeologie, een vanaf de jaren 60 tot aan de dag van vandaag uiterst populaire richting binnen de archeologie, bekijkt men de figurines van de buitenkant, men meet, men weegt, men bekijkt elke inkeping, elk detail. Men geeft talloze interpretatie-mogelijkheden, ridiculiseert ze vervolgens om dan tot slot het zogenaamd zekere voor het onzekere te kiezen en te stellen dat de werkelijke betekenis niet te achterhalen is. Zo ook dr. Lyudmila Lbova in het artikel: *'There were many attempts to understand the idea of these figurines, and their symbolism... And there were many interpretations. We decided to pay more attention to some material things, to study the surface, to understand how these figurines were made'*. Hier zie je dus de Nieuwe Archeologie om de hoek komen kijken: het is meten en wegen en zich daarna tegen iedere symbolische interpretatie kanten.

Dat maakt Lbova verderop duidelijk wanneer zij stelt: *'What we can say for sure is that these realistic details of clothes, accessories, hairstyle clearly show that ancient masters made the figurines of some real people, maybe their relatives. I strongly doubt that these were the images of abstract goddesses or spirits in the sense often used to understand so-called Venus depictions'*. Hier zie je duidelijk dat zij de symbolisch-spirituele benadering afwijst. Het moet gaan om 'gewone mensen' (LOMA 41 70).

De Nieuwe Archeologie maakt van Venussen gewone 'mensen'. Maar gaat het wel om *gewone* vrouwen en mensen? Vele Venusfigurines zijn rubensachtig vol en kenmerken zich door de drie B's. Ze tonen: dikke Borsten, een dikke Buik en wanstaltig grote Billen met een sterk naar achter uitstekend achterwerk. Zien gewone mensen er zo uit? Nee dus.

De Nieuwe Archeologie moet zich vervolgens in allerlei bochten wringen om te verklaren waarom die zogenaamde 'gewone' vrouwen uit de prehistorie zo dik zijn. Dan volgen interpretaties als:

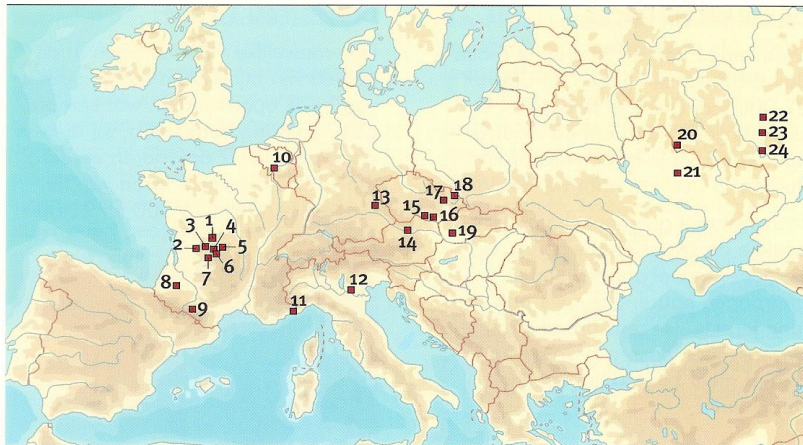
1. ze zijn hoogzwanger en daarom dik
2. zij zijn ziekelijk dik en lijden aan obesitas
3. zij lopen niet rond en nomadiseren niet, maar blijven gedurende een bepaalde periode van het jaar op een plaats en eten daar te veel (semi-sedentair)
4. ze lijden aan een bepaalde ziekte, zij zijn ziek.

Al deze interpretaties tref je in de gerenomeerde Cook-catalogus uit 2013 aan. Direct al kwam er op de website van het British Museum kritiek op het feit dat zij de figurines 'obese' noemde, ziekelijk dik en sprak van een 'pathology'. Dit terwijl er ook in haar catalogus staat dat de mensen in de prehistorie rank en slank zijn en zeker niet rubensachtig dik. Ze moeten immers veel lopen (Cook met verw. naar Erik Trinkaus, 67). Bovendien lopen ze in de IJstijd niet naakt zoals de volle Venussen doen (Cook, 119 120 geeft diverse vb). Daarbij dragen ze enkele ceremoniële kledingstukken op het naakte lichaam: een hoofdbedekking, heupgordel, sieraden en een grasstaart. In graven vonden wij volledig aangeklede skeletten van mensen uit die tijd. Het bewijs is geleverd: in de IJstijd lopen de vrouwen niet naakt en de gewone vrouwen zijn zeker niet dik. Mevrouw Cook spreekt zich in haar eigen catalogus tegen alleen omdat zij blijft volhouden dat het om gewone vrouwen gaat. Onderlinge

symboolovereenkomsten die zich over lange afstanden voordoen, zijn naar haar idee louter toeval.

Wat valt er tegen de argumenten van de Nieuwe Archeologie in te brengen? Wat is Venuskunst voor mij?

Wat is Venuskunst? Venuskunst is sacrale voor-christelijke voornamelijk vrouwelijke kunst van natuurlvolken die te maken heeft met leven, dood en wedergeboorte (*Venus is geen Vamp*, afgekort VIGV 50; *The Language of MA*, afgekort LOMA 45 248). De levengevende vrouwelijke organen als de vulva met baarmoeder, billen, buik en borsten worden vaak uitvergroot en *juist niet* realistisch weergegeven; dit is internationaal een kenmerk van voorouderkunst. Onderzoek bij moderne natuurlvolken toont aan: Venuskunst is multifunctioneel en dient ook praktische doeleinden. Het kan gaan om voorlichtingsmateriaal aan jongeren of morele steun bij zwangerschap. Maar in eerste instantie heeft de sacrale kunst een symbolische betekenis en dient een spiritueel doel. Dit is moeilijk te begrijpen voor westerlingen die ver van de natuur zijn af komen te staan.

Verspreidingskaart van de vrouwenbeeldjes uit het Gravettiaan

1. Tursac, 2. Abri Pataud, 3. Sireuil, 4. Laussel, 5. P  chialet, 6. Monpazier, 7. Terro-Pialat, 8. Brassempouy, 9. Lespugue, 10. Trou Magrite, 11. Grimaldi, 12. Savignano, 13. Mauern, 14. Willendorf, 15. Dolni Vestonice, 16. Pavlov, 17. Predmost, 18. Petrkovice, 19. Moravany, 20. Mezin, 21. Mezhirich, 22. Avdeevo, 23. Gagarino, 24. Kostenki

De as van de vrouwelijke iconografie. In de Oude Steentijd is bij natuurlvolken als de jagers-verzamelaarsculturen opvallend veel vrouwelijke kunst (Venuskunst) teruggevonden; de as loopt van Frankrijk en Duitsland in West-Europa over Centraal-Europa en Rusland tot in diep in Siberië (VIGV 68-76 LOMA 74-84). De vrouwelijke kunst toont twee hoofdtypen: het *volle* en het *slanke* type; het volle rubensachtige type van de soms zwangere maar ook vaak oudere vrouw komt vaker in beeld dan het slanke.

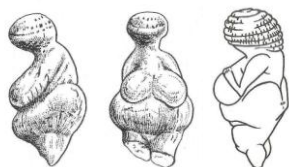

Venuskunst in Siberië. Eerder onderzoek leerde mij dat er in **Mal'ta** in Siberië 31 Venussen zijn opgegraven waarvan 21 volledige figurines. Bij deze groep is er de in het artikel genoemde tweedeling tussen voller en slanker. De eerste grote foto toont dit onderscheid heel duidelijk. De volle groep is wat kleiner van stuk dan de stokachtige en meet tussen de 4 en 4,5 cm terwijl de stokachtige stijve groep een gemiddelde lengte heeft van 9 cm. In **Buret** zijn 5 Venusfigurines gevonden, waaronder een slanke met halve maan inscripities van 12.2 cm, hier boven op de linkerfoto afgebeeld.

Zeven Siberische Venusfigurines zouden half-zittend zijn afgebeeld. Soms liggen de handen in een sacrale houding op de buik (zie hierboven, links). Soms bolt de buik op. Vaak is de Venusheuvel aangegeven met een V. Ik zie op de in het artikel gepresenteerde foto's hier en daar bij het vollere type een geprononceerd achterwerk. (zie hierboven, rechts) Dit symboolkenmerk wordt steatopygie genoemd en komt veelvuldig bij de Venussen verspreid over de as van de vrouwelijke iconografie voor.

Bij 17 figurines valt een soort ronde muts of kap om het hoofd. Die mutsen zie ik ook op de foto's duidelijk in beeld komen; mogelijk zijn het overalls of parka's. Ronde mutsen komen over de hele as van de vrouwelijke iconografie terug, b.v. ook bij de Venussen van Gagarino uit de Oekraïne, hier linksonder die een opvallende overeenkomst vertonen met de Venus van Willendorf uit Oostenrijk, hier rechtsonder (VIGV 73; LOMA 83).

Overigens: dat sommige Venussen van Mal'ta kledingstukken zoals b.v. een overall of parka aan hebben, is niet nieuw, het is al veel eerder gesuggereerd (VIGV 74; LOMA 84). Nieuw is dat het gewone mensen zijn waaronder kinderen en teenagers.

Veel Venuskunst in Rusland. Omdat er in Rusland buiten Siberië ook in de Oekraïne zoveel Venuskunst is opgegraven (25 Venusfigurines in Kostienki, 4 in Avdeevo en 12 in Gagarino), leeft er hier een grote belangstelling voor deze kunst. Het zijn de archeologen Zoia Abramova in 1960 en Mariana Gvozdover in 1989 die als eersten de aandacht vestigen op decoraties en bepaalde symbolen (LOMA 94).

In de VS is het Elisabeth Barber die in 1991 en 1994 de Venuskunst op decoraties en kledingstukken onderzoekt; zij voert als eerste aan dat vrouwen kundig zijn met naald en draad en daarom aan de wieg staan van de belangrijke innovatie die zij de 'draadrevolutie' noemt (VIGV 86; LOMA 94).

Later borduurt Olga Soffer op deze weg door (2007, 2008; VIGV 86 94; LOMA 70 94). Het moeten belangrijke vrouwen zijn geweest die op het vaak naakte lichaam bepaalde ceremoniële kledingstukken dragen. Hebben ze gedanst, terwijl ze rituelen uitvoeren? Zijn het vroedvrouwen en sjamanes, zijn het de leidsvrouwen van de stam, zo vragen Barbara Tedlock en Jayne Redmond zich af? (Tedlock, 2005, VIGV 96; LOMA 103) (Redmond, 1997, VIGV 97; LOMA 104)?

De klassiek-Russische interpretatie. Na decennia-lang onderzoek waagt de inmiddels beroemde archeologe Zoia Abramova zich in 1995 aan een interpretatie. Ze betoogt dat volle Venusfigurines de levengevende krachten van het vrouwelijke symboliseren. Zij stelt vast dat de Venussen in bepaalde sacrale lichaams- en armhoudingen staan, die juist het sacrale van de kunst benadrukken en internationaal voorkomen. Maskers sieren de kleine gezichten en benadrukken in haar visie het rituele en sacrale karakter van de Russische en de internationale Venuskunst. De rubensachtige volle Venussen symboliseren de volle vruchtbaarheidskracht van het vrouwelijke, het vermogen leven te geven, het te voeden en te onderhouden. Zij gaat zelfs zo ver te stellen dat de volle oermoederkunst de energie van de vitale vrouwelijke levenskracht, de grote Yin-kracht of Grote Moeder manifesteert (LOMA 71).

De interpretatie van het slanke type. Volgens Harald Floss (2010) en Harald Haarmann (2009) vertegenwoordigen de abstracte, stijve en stokachtige figurines de vooroudergeesten die bij de haard aanwezig zijn (LOMA 71-72 n 95). Harald Haarmann voert daarbij aan dat bij de Tungus in de Altai deze stokachtige figurines nog steeds beschermende vooroudergeesten voorstellen (LOMA 83 n 150). Tot op de dag van vandaag leven in Siberië natuurlvolken die vrouwelijke Venusfigurines maken, zoals de Ket in Siberië (LOMA 247 n 24). Esther Jacobson noemt naast de Tungus ook de Evenki, de Chukchee (1993, LOMA 247 n 20). De Ket kerven alleen vrouwenvormen uit; zij hechten dus bijzonder veel waarde aan de overleden voormoeder en dat zelfs in patriachale tijden. Het uitsnijden van beeldjes in rubensachtige of stijve vormen gebeurt ook bij talloze andere natuurlvolken elders in de wereld in andere klimaatzones (LOMA 248).

De vindplaats. In het interview stelt dr. Lyudmila Lbova: *'All the figurines were found within the living facilities of ancient settlements, some of them even in ritual places in the home: they were covered with mammoth scapula bone or sprinkled with ocher.'* Met andere woorden: de figurines hebben dus een rituele functie, bij de haard zijn het zielen van voorouders of overleden kinderen.

Kinderspeelgoed? Sommige onderzoekers, die geen benul hebben van de functie en symbolische betekenis van Venuskunst voor natuurvolken, benoemen deze slanke figurines als 'kinderspeelgoed' en spreken van een soort 'popjes'. Anderen, vaak zijn het geen archeologen maar antropologen, zijn in staat zich beter in te leven in de leefwereld van natuurvolken. Zij spreken met Haarmann van 'zielehuizen' voor de overleden voorouders, vaak voormoeders, die huis en haard beschermen en zich tussen de werelden van levenden en doden heen en weer bewegen (LOMA 247 n 20-23).

De symbolische betekenis. Ook mijn eigen onderzoek wijst uit dat Venuskunst twee kanten van dezelfde medaille toont: de levengevende volle kant en als keerzijde de zielekant die eruit ziet een onvleesd lichaam of stokachtig skelet. Die symbolische doodskant wijst altijd in de richting van het voorleven van de ziel na de dood en de incarnatie van de voorouderziel in een nieuw moederlichaam. Dood is dus niet echt dood.

Ik heb hier veel over geleerd van de internationaal bekende archeologe prof. dr. Maria Gimbutas, die vanaf de jaren 60 actief is en vele boeken en artikelen schreef (1991). Zij onderkent soms twee aspecten bij Venuskunst namelijk 'genererend-regenererend' en soms drie namelijk: 'levengevend-levennemend-nieuw levengevend' (VIGV dl 1 h 7; LOMA dl 1 h 7).

Ook James Mellaart die onderzoek deed in Anatolië in de 60er jaren zat op deze lijn. Hun onderzoek met die specifieke nadruk op het symbolische karakter van de Venuskunst heeft een enorme impact op de archeologie van na de tweede wereldoorlog. Vanaf 1960 komt er als reactie op hun baanbrekende en vernieuwende inzichten een vloedgolf van kritiek op hun interpretatie. De tijd breekt aan voor de kritische school die iedere zweem van romantiseren of zweven wil vermijden en zo met het badwater ook het kind dreigt weg te gooien. De richting van Nieuwe Archeologie neemt een hoge vlucht, die Gimbutas, Mellaart en anderen in de ban zal doen en zal verguizen.

Antropologen die vaak veldwerk bij moderne natuurvolken deden en doen, kunsthistorici, archeologen en symbooldeskundigen zien dit in de 21^e eeuw anders. Zij zijn meer geporteerd voor de symbolische interpretatie. Het is tijd voor een geïntegreerde benadering waarin allerlei disciplines, ook die der psychologie bij de interpretatie van Venuskunst meedoen.

De symbolische antropologie. Een enkel voorbeeld om aan te geven hoe de archeologe Jill Cook in haar Londense catalogus omgaat met modern antropologisch onderzoek. Zij noemt het onderzoek van de etnologe Sandra Sazelová in arctische culturen uit 2008 en beschrijft het als volgt. *Vrouwen zorgen hier voor de haard en onderhouden de heilige voorwerpen van ieder huishouden. Zij worden meer dan de mannen gezien als experts in formules en incantaties. Hun dagelijks leven is een pact met de geesten, wier beeltenis soms wordt gedragen als hanger of in een zakje wordt meegedragen. Zij zorgen voor de communicatie met de geesten, die op hun beurt de gemeenschap beschermen. Als er in de familie geen vrouw is, dan wordt het huis ontmanteld en worden de heilige voorwerpen verborgen* (Jill Cook, *Ice Age Art*, 2013, 107 n 45).

Jill Cook stelt hierna: *of deze voorwerpen nu werkelijke of symbolische wezens zijn, de vrouwelijke figuren hadden waarschijnlijk een belangrijke occulte of sjamanistische functie die belangrijk was voor de familie.*

Daarna komt de ijskoude aap uit de mouw: *Het is echter niet mogelijk dat deze gegevens uit de huidige antropologie als bewijs kunnen gelden voor de leefwereld van jagers-verzamelaars uit de IJstijd (Ice Age Art, 107).*

Nu zijn we weer terug bij af. Opnieuw blijkt dat de Nieuwe Archeologie maar één verklaring wenst te geven: het zijn gewone mensen en meer kunnen we niet weten. Echter... dat antwoord wordt ingegeven doordat men vanuit een vooringenomen standpunt van 'het zijn gewone mensen' naar de Venuskunst blijft kijken en al het bewijsmateriaal van de symbolische antropologie en de dieptepsycholeogie negeert omdat het niet 'hard' genoeg is. Het is buitengewoon jammer dat de huidige Russische archeologen oudere interpretaties verlaten en hun toevlucht nemen tot westerse modieuze varianten die ingegeven zijn door het filosofisch materialisme en al weer op hun retour lijken.

Dr. Annine van der Meer, 21 februari 2016

Hier mijn reactie in cursief op sommige passages uit het artikel:

New groundbreaking research shows that a celebrated collection of prehistoric Venus figurines are - in fact - a fashion show of ordinary people of all ages from some 20,000 years ago.

*In the Language of MA p. 84 staat duidelijk dat talloze Venusfigurines uit Mal'ta and Dyukhtai kleding, parka's, dragen. Dat is al lang bekend en er is niets nieuws onder de zon. Maar het punt is dat dit, zelfs met of zonder kleding, sacrale 'kunst' is, die **geen gewone mensen** afbeeldt.*

Close microscopic inspection reveals them as being far from idealised female forms. Picture: Hermitage Museum.

Onderzoek maakt duidelijk dat wij met een semi-realistische groep en een semi-abstracte groep te maken hebben en niet met ge-idealiseerde Venus-vormen. (zie verder)

And a striking new light has been cast on the Mal'ta and Buret figurines - found from the 1920s to the 1950s by the Angara River close to Lake Baikal in modern-day Irkutsk region. Notably, the research disputes the widely-held believe that some of the figures are nude.

Onjuist, dat sommige figurines gedecoreerd en wellicht gekleed waren, was al langer bekend

'There were many attempts to understand the idea of these figurines, and their symbolism,' she said. 'And there were many interpretations. We decided to pay more attention to some material things, to study the surface, to understand how these figurines were made.'

Hier zie je de Nieuwe Archeologie om de hoek komen kijken. Meten, wegen en buitenkant, niet de symbolische interpretatie.

Yet the most unexpected result was that we saw traces on the surface of the figurines that were not spotted earlier, as they are not visible to the naked eye, due to the ravages of time. These traces showed more details of clothes than we had seen previously: bracelets, hats, shoes, bags and even back packs.'

Het is geweldig dat zij nu echt microscopisch onderzoek doen: 'bracelets, hats, shoes, bags and even back packs.' Dat zie je soms ook bij andere (naakte) Venusfigurines, hoofdbedekking, armbanden, gordels om de buik etc. (alleen geen schoenen en een rugzak).

This approach allowed us to reveal many interesting new details and review some ideas about these sculptures,' she said. 'Previously, there had been different approaches to the classification of these figurines, but the basic was a division into 'dressed' and 'naked'.

*Onderzoek maakt duidelijk dat wij met een semi-realistische **rubensachtige** groep en een semi-abstracte (**slanke en stokachtige**) groep te maken hebben. Het zijn twee kanten van een medaille, zo lijkt het...levengevend en levensnemend, dood. Het stokachtige kan zelfs de ziel zijn, die men uitbeeldt, zonder het lichaam. Soms wordt de ziel weergegeven in de vorm van een geraamte of klein ingebakerd kind.*

Our research showed that all of them are more or less 'dressed'. We saw the different types of hats, hairstyles, shoes and accessories, which were depicted with thin lines. (*accessoires zijn nog geen kleding, de figurines kunnen altijd nog naakt zijn, Andere Venusfigurines dragen ook accessoires op het naakte lichaam*), The ancient masters used different techniques to highlight the different materials - fur, leather, and decorations.

On the figurines 'we can also see the bags and in one case a traditional back pack with two straps. 'The figurine is probably showing a teenager. It has not so much detail, and it is not clear if this is male or female, yet the proportions of bodies show that this is definitely a teenager.

Het idee dat dit echte kinderen of teenagers zijn vind ik absurd. Het strakke en smalle is geen realistische kunst, het is het doodsaspect en het doorleven van de ziel in symbolisch opzicht.

All the figurines were found within the living facilities of ancient settlements, some of them even in ritual places in the home: they were covered with mammoth scapula bone or sprinkled with ocher.'

Ze hebben dus een rituele functie, bij de haard zijn het zielen van voorouders of overleden kinderen.

So why did the ancient people make these figurines? 'There is no clear answer as to the purpose,' she said. There can be a lot of allegations, but no one gives irrefragable answer.

Ze waren multifunctioneel, maar dat ze het niet weten is het eeuwige antwoord van de Nieuwe Archeologie.

What we can say for sure is that these realistic details of clothes, accessories, hairstyle clearly show that ancient masters made the figurines of some real people, maybe their relatives (*ws hun overleden relatives*) I strongly doubt that these were the images of abstract goddesses or spirits' in the sense often used to understand so-called Venus depictions. *Hier zie je dat zij de symbolisch-spirituele benadering afwijst, zie LOMA p. 41 en 70.*

Some of the figurines are just work pieces, to the finished works.' In other words, they are prototypes and 'this allowed us to reconstruct all the steps in their creation.

Kan wel waar zijn, maar het zijn semi-abstracte vormen met een symbolische betekenis. Sommigen staan in de rituele houdingen van het goddelijk vrouwelijke, dan doen gewone vrouwen niet.

Besides not all of the figurines show women: there are also children, teenagers both male and female. Of course, after getting some answers, we now have a lot of new questions.

Bij die laatste foto zie ik rode oker juist bij de vruchtbare delen van de vrouw. Ik zie bij de stokachtigen ook veel parka's met doodsgesichten, of doodsmaskers.

Annine van der Meer, 20 februari 2016.